

יום	יום להודיש	ליקוטי מוהר"א	ליקוטי הלכות ה"ב	משנה ברורה ה"ה	השתתפות הנפש	שולחן ערוך אבן העזר
שבת	ט"ו	צ"ה	ל"ה	הזרה	קל-קלח	יב, יג
א	ט"ז	צ"ח	ל"ז	ק"ה:	קל-קמ	יד, טו
ב	י"ז	צ"ט	ל"ח	ק"ו	קמא-קמב	טז, יז
ג	י"ח	צ"ע	ל"ט	ק"ז:	קמג-קמד	יח, יט
ד	י"ט	ק'	מ	ק"ח:	קמז-קמח	כ, כא
ה	כ'	ק"ב	מ	ק"ט:	קמז-קמח	כב, כג
ו	כ"א	ק"א	מא	הזרה	קמט-קנ	כד, כה

בקרני אורה

יו"ל ע"י קהילת חסידי ברסלב
בנשיאות הגה"צ רבי יעקב מאיר שכטער שליט"א

226 | פרשת ואתחנן | ט"ז אב תשפ"א

דבר המערכת

"ויהי היום, והיה רוח סערה גדולה בעולם והרוח סערה הזה בלבב את כל העולם" (סיפורי מעשיות, מעשה יב). בבת אחת הוטלו אלפי המשתוקקים לבוא לרבינו הקדוש לראש השנה שלו לסערה אדירה, כי אמרו אויבינו לנו ושומרי נפשנו נועצו יחדו לנסות שוב ח"ו להפר ולבלבל את הקיבוץ הק' שכל העולם חלוי בו, זממם בל תפק.

אולם גם כעת חייבים אנו להיצמד ולהיתפס ברוחו של הצדיק. **מיסודי היסודות במלחמת היצר הוא לשמור על ישוב הדעת.** רבינו הקדוש הרי גילה: "מה שהעולם רחוקים מהשם יתברך ואינם מתקרבים אליו יתברך, הוא רק מחמת שאין להם ישוב הדעת" (ליקוטי מוהר"ן תניינא, יז). החרדה והבהלה הם מכלי זיינו המובהקים של היצר, ועל ידם הוא גוזל את התורה והתפילה הקדושה והשמחה, ומרחיק את האדם מתכליתו ומישועתו.

בכל מה שפועלים ועושים, יש לזכור היטב: ללכת בישוב הדעת בשמחה ובאמונה ובביטחון גמור. **יעשה כל אחד את חשבון נפשו והתבודדותו איך הוא צריך לנהוג, מה והיכן ומתי, אבל מה שלא יהיה, צריך להסכים בלבנו בכל לב בהחלטה ברורה, שלא ניתן דריסת רגל למהומה ובהלת פחד.** נשמור בכל עוז ובגבורת הנפש על התפילות הסדורות בישוב הדעת, נגרש את המחשבות הטורדות ונתאמץ להתפלל בשמחה, לא ניתן בשום פנים לקלקל את סדרי הלימוד, קודש הם ואין לנו רשות ליגע בהם בשום פנים. שום טובה לא תצמח מבטלה ודיבורי סרק אלו וכאלו בשעות המוקדשות ללימוד. נשמור על פינו ועינינו בהתאמצות יתירה, ולא נפרוץ גדרים וסייגים לשמוע או לראות חלילה באמצעים שעד עתה נמנענו מהם.

ובכלליות, במקום להתעסק ב'נייעס', נתעצם בתפילות בצעקות בריקודים והמחאת כף, בדיבורי בטחון ואמונה, בצדקה ובשכירת התאוות. הן אנו רוצים לקבל את ה'ראש השנה שלו' שמטרתו להשריש אמונה ויראה וקבלת עול מלכות שמים בשלמות, ולא יתכן להפר את כל אלו במטרה לקבל זאת.

העוזרים

הַשְׁמִיעַ לְאַזְנוֹתָהּ

ישראל, למה לא היה די לומר רק 'ה' אלקינו ה' אחד" שזה העיקר? והוא מלמדנו נקודת יסוד במהות המצוה הזאת: "באמת זה עיקר שלמות האמונה, כי כשרוצים להודיע דבר חדש ונפלא אומרים 'שמע נא מה שאדבר ואספר לך חדשות גדולות נוראות ונפלאות', וזה בחינת אלו השתי תיבות 'שמע ישראל' שאומרים קודם עיקר היחוד, שבוה מעוררים את לבנו ולבב כל ישראל שיטו אזנם וישמעו היטב מה שמספרין להם חדשות גדולות ונפלאות, בבחינת מה שדרשו חז"ל (ברכות טו) על תיבת 'שמע', 'השמע לאזניך מה שאתה מוציא מפיו', היינו, **הט אזנך ולבך ושמע היטב מה שאתה מוציא מפיו שהוא ה' אלקינו ה' אחד!** כי אף על פי שאנו חזקים באמונה מכבר משנים קדמוניות, אף על פי כן אין זה הדבר ישן ח"ו, כי באמת הוא בכל יום ויום חדש לגמרי, כי אין יום דומה לחברו" (שם).

אם קראת ולא שמעת את מהות הידיעה הזאת מחדש ביחס לכל המאורעות שהתחדשו אצלך היום, ואם לא התחדשת לחפש לקבוע בלבך את האמונה ולחבר אותה לכל המקרים שאירעו עמך היום, הרי שהעיקר חסר מן המצוה.

פשוטותה של מצוה זו היא להוליד בטחון ושמחה בלב הקורא, וכפי שרבי נתן מביא: "קריאת שמע היא אמונה, ואמונה היא עיקר השמחה" (ליקוטי הלכות, קריאת שמע ב). **קריאת שמע מחייבת לסלק את העצבות ואת הפחדים, מתוך הבנה שאנו מסורים בידו של המנהיג הרחמן המשגיח עלינו בפרטיות ואין בכח מה ומי לעולל לנו דבר שלא כרצונו.**

קריאת שמע גם מחייבת התעוררות רצונו מחודשים להתחיל מחדש בעבודת ה', גם כאשר נכשלנו ונפלנו מאות פעמים. כיון שהזקנה והיאוש מהותם שיש טבע המחייב שמה שהיה אמש הוא מה שיהיה מחר, אך כאשר אנו מבינים את פשוטות הקריאה הקדושה הזאת שאין עוד מלבדו והכל ברצונו, הרי שמתעוררת תקות חיים מחדשת. וכפי שרבי נתן מגלה: "אנו מאמינים שהוא יתברך עושה חדשות בכל עת ובוטבו מחדש בכל יום תמיד מעשה בראשית מחדש ממש, שבכל יום נעשים חדשות נפלאות ממש שלא נעשו מעולם. וכל עיקר כוונתו יתברך, לרמוז ולעורר כל בני אדם לרצונו יתברך, ואנו צריכים לעורר עצמנו בכל יום ויום לברך ברכת קריאת שמע וקריאת שמע בפה מלא ובלב שלם ולשום לבנו היטב למה שאנו מוציאין בפיו, בבחינת 'שמע' - השמע לאזנך מה שאתה מוציא מפיו, ובזה שאנו משימים לב לזה ומאמינים בזה בלב שלם, ניתוסף אור וקדושה על האדם בכל יום" (ליקוטי הלכות, ברכת השחר ה, כה).

הבה נתחדש בקיום מצוה נשגבה זו שהיא יסוד אמונתנו ומקור קדושתנו, לפחות נשתדל להכין עצמנו לכך, וכפי שכותב רבי נתן: "וכל אדם צריך לילך בזה ולקיים זאת, להשתדל ולהכין עצמו להכניס בלבו האמונה הקדושה בכל יום מחדש, כי זהו עיקר ויסוד וכלל כל התורה כולה. **כי כל אדם באיזה מדרגה שהוא, אפילו בדינות התחתונה, יכול להרגיש בלבו אלקותו מחדש, אם יטה אזנו ולבבו היטב למה שהוא מוציא מפיו**" (ליקוטי הלכות, קריאת שמע ה, ה).

'שמע ישראל ה' אלקינו...' הוא מנסה להכריח את עצמו לכוון לפחות פירוש המילות, אבל הסערה ממלאת את לבו; פלוני חברו הכעיסו ושכנו הכאיב לו, החובות רובצים עליו ודאגת הנסיעה לראש השנה מבלבלת אותו, בקושי הצליח לעבור כמעט בשלום ולצאת ידי חובת קריאת שמע של שחרית כאשר הוא מעביר במוחו את התרגום המילולי של תיבות הייחוד, אחד למעלה ולמטה ובד' רוחות. 'נו, לפחות קראתי קריאת שמע כפשוטה' הוא מנחם את עצמו. האומנם!?

רגילים אנו במצוות 'קריאת שמע' עליה נצטוונו בפרשתנו לקרותה ערב ובוקר מדי יום ביומו, יש כאלו שהיא נאמרת אצלם אפילו בעל פה מרוב הרגל, הורגלנו גם לכוון פירוש המילות, אבל לאמתו של דבר אנו צריכים עדיין ללמוד היטב את פשוטות מהות המצוה הזאת, כפי שרבי נתן מבארה, ולהתחיל לקיימה מחדש.

יכול אדם להחשיב עצמו למאמין, והוא אכן מאמין בפנימיות לבו ביסודי האמונה, אבל היא מתיישנת אצלו. היא לא מחוברת למציאות היום-יום, מבלי שאפילו יחוש שום סתירה בכך. הוא כועס, מתרגז, מתעצב. עולים בו רגשות נקמה על פלוני שהרע לו, ורגשות פחד מה אלמוני יעשה לו. הסיבות השונות וההשתדלויות למיניהן תופסות אצלו מקום נכבד ביותר; כאשר הן פועלות הוא חש בטוח, וכאשר הן מתרועעות הוא חש אבוד וחסר אונים. הוא גם יכול לקרוא קריאת שמע, ותוך כדי כך יעלו בקרבו מחשבות מעין אלו, וכאמור, זה לא סותר אצלו את מהלך מחשבותיו.

מציאות זו אינה חסרון רק בשלמות מעלת קריאת שמע, אלא העדר עיקר ויסוד פשוטות המצוה. וכפי שמלמדנו מוהר"ן: "עיקר קריאת שמע, שהוא כלל ויסוד כל התורה כולה שתלוי באמונה - שאנו צריכים לקבל עלינו אמונתו הקדושה בכל יום ויום. **ועיקר המצוה בכל יום הוא, להכין עצמו ולהשתדל בכל כוח וכוונתו שיקבל על עצמו האמונה הקדושה מחדש,** וכמו שדרשו חז"ל 'אשר אנכי מצוה היום' - 'בכל יום יהיו בעיניך כחדשים', ועיקר מקרא זה נאמר לענין קריאת שמע, כי צריך לפשפש עצמו באמונה ולראות ולקבל על עצמו האמונה בכל יום מחדש" (ליקוטי הלכות, קריאת שמע ה, ב).

עיקרה ופשוטה של מצוה קריאת שמע היא: שנקבל אותה מחדש, שנבין היטב, שהיום - עם כל המאורעות החדשים והמסעירים שאירעו היום, עם כל פרטי המקרים שקרו לך ולבני משפחתך היום, עם כל הסיבות שהתחדשו היום בעולם בארץ ובחוץ לארץ - כל אלו צריכים להיכלל מחדש באמונה. שנתעורר מחדש להבין שרק ה' הוא המסובב כל אלה, ואין מלבדו שום כח וחיות ומנהיג שיכול להרים אצבע ולעשות כלום, כי הכל ברצונו ובחיותו לבד לבד לבד! **מי שאינו מתעורר לחוש לפחות סתירה להרגשות הפחד והכעס והרוגז והעצבות שממלאים את לבו מכל המאורעות המסבכים אותו, הרי שלא שמע ולא הבין ולא קיבל את פשוטות הידיעה של קריאת שמע.**

רבי נתן ממשיך ומבאר: מדוע פותחת מצוה זו במילים 'שמע

פניני אור

אמרות מהורות מרביה"ק ותלמידיו

אמר מוהר"ן ב'פצחות': "את כלם יכול אני לקרב אך לא נגב, כי עד שאקריבהו יגנוב לי את בתי".

(שיח שרפי קודש)

לתגובות והערות
ניתן לקבל את הגיליון באימיל מידי שבוע
3323796@gmail.com

הדל"ג 7:06 - ניץ החמה 5:45 - מוזק"ש 8:24
צאת השבת 8:22 - צאה"ש לר"ת 8:59

אין מחזקים אלא למחזקים!

וצו את יהושע וחקקה ואמצהו

אמרו חכמינו ז"ל בספרי:

"וצו את יהושע וחקקה ואמצהו - לפי דרכינו למדנו שאין מחזקים אלא המוחזקים, ואין מזרזים אלא למזרזים" (ספרי, פרשת נשא פסוק א).

והדבר מפליא:

הרי גם 'המחזקים' לא הגיעו להתחזקותם אלא בכח הבורא ית"ש שחיזק ואימץ את לבבם, וכיצד ניתן לומר שאין מחזקים אלא את המחזקים? ומי חיזקם להיות מחוזקים מקודם?

הן על כך כותב מוהרנ"ת:

"ובאמת הוא מדרכי נפלאותיו יתברך. כי בוודאי אלו המחוזקים בעצמן, בוודאי הוא רק בכח השם יתברך, שמאיר בלבם התחזקות על ידי הצדיק האמת שעל ידו כל ההתחזקות, ואם כן הכל ממנו יתברך ומהצדיק האמת. אף על פי כן האדם הבועל בחירה, בהכרח שיתחזק בעצמו ולא יהיה שלימזלניק [= שלומיאל] חס ושלום" (עלים לתרופה, מכתב מיום א' בהעלותך תקצ"ז).

ומהיכן ההתחלה? כיצד באים להתחלה זו להיות 'מחוזק' ולא שלימזלניק?

על כך עונה מוהרנ"ת:

"באמת כל ההתחלה והאמצע והסוף והתכלית שלנו, הכל הוא רק על ידי הצדיק האמת שבכל דור, שהוא בחינת משה רבינו, שהוא היה הרבי הראשון של כל ישראל וממנו ההתחלה ואצלו כל תכליתנו ותקותנו, כי מה שהיה הוא שיהיה, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה".

שכן "אחר שכבר זכינו לקבלת התורה על ידי משה רבינו ולהמשיך דעתו הקדושה בכל דור ודור על ידי צדיקי אמת שבכל דור, על ידי זה הודות לאל יש לנו מהיכן להתחיל, כי מנעורינו מגדלין אותנו בקדושת ישראל ומלין את הילד ביום השמיני מיד, ואחר כך מחנכין אותו בתורה ומצוות, ובוודאי יש לנו במה להתחזק, בעזרת השם, במה שזכינו להיוולד ולהתגדל בקדושת ישראל, ומאמינים אנתנו בתורת משה ובדברי כל הצדיקי אמת הבאים אחריו ומחזקין אותו לבטוח בחסדי השם. ואף על פי שכבר עבר עלינו מה שעבר בכלליות ובפרטיות, אף על פי כן הם מההירין אותנו לכלי לייאש עצמנו ולהיות בשם יתברך במבטחנו, כי השם אתנו אל תיראום, כי עדיין עדיין השם עמנו ואצלנו ואתנו וקרוב אלינו מאד, כי מלוא כל הארץ כבודו ועדיין חביבותיה גבן וחביבותן גביה.

ועל ידי שאנו זוכין לאמין ולהתחזק על ידי דברי אמת של הצדיקים אמתיים שכבר טרחו והתייגעו בשבילנו הרבה לקרב אותנו לעבודת השם, על ידי זה יכולין גם אנחנו לזכות להארת הרצון הקדושה, שיהיה רצוננו חזק ואמיץ מאד להשתוקק ולכסוף אליו יתברך ברצונות חזקים וגעגועים גדולים מאד.

ואז, כל מה שהרצון מתגדל ומתפשט יותר, על ידי זה אנו זוכין להתחזק ביותר ... ועל ידי זה שמתחזק ביותר, על ידי זה זוכה להארת הרצון בשלימות יותר, ואז מתחזק עוד יותר, וכן להלן ... וההתחלה הוא רק בכח וזכות הצדיקי אמת שיגיעו כל כך בעבודת השם, עד שהמשיכו דעת כזה, שעל ידי זה יכולין הכל להתחזק ולזכות להארת הרצון ולהתחזק על ידי זה ביותר, וכן להלן ... כי אין מחזקין אלא למחזקין" (משיבת נפש, פ"ג ע"ג ליקוטי הלכות פדיון בכור ה', לג).

שאלה:

שמעתי שאת ה'אמירות' של חודש אלול ניתן להתחיל כבר מיום ט"ו באב, שהוא ההתחלה של ימים נוראים. ולכן רציתי לשאול, לקראת יום ט"ו באב החל ביום השבת קודש שבת נחמו: איזה מתוך ספרי רבינו יש לאמרו במשך חודש אלול?

תשובה:

הספרים המנויים בכוכבי אור, הם ארבעה: ליקוטי מוהר"ן, ספר המידות, סיפורי מעשיות, ושיחות הר"ן.

וכמובא שם בשם מוהרנ"ת:

"אמר, אמירת ספרי אדמו"ר ז"ל שהם הליקוטי מוהר"ן וספר המידות והסיפורי מעשיות והשיחות שלו, האמירה לבד מסוגלת להגשמה כמו אמירת ספרי הזוהר והתיקונים. עוד אמר שגם בימי אלול הקדושים מצוה לאמרו מתחילתם ועד סופם, ומועיל מאד מאד!" (כוכבי אור, אנשי מוהר"ן, כו-כז).

וכמובן שיש להתחדש בימים אלו לעסוק גם בספר הקדוש 'ליקוטי תפילות', אשר מסוגל מאד לעורר ולשבר את הלב לשוב בתשובה שלימה להשם יתברך.

"והנה מעלת אלו התפילות יבין כל משכיל החפץ באמת ובתמימות, כי תפילות כאלו עדיין לא היו בעולם, והם מלאים כל טוב לבית ישראל. תפילות תחינות ובקשות והפצרות וריצויים ופיוסים ויודיים וטענות ואמתלאות וצעקות ושועות וזעקות גדולות לשם יתברך, לעורר רחמי המרובים עלינו שיקרבנו לעבודתו יתברך חיש קל מהרה.

וגם כלול בהם התעוררות גדול שיאמר האדם לנפשו, שיעורר את עצמו לבל יעבור עולמו בשניה חס ושלום. כי הדיבור יש לו כח גדול לעורר את האדם, ועל כן אפילו הדברים שהאדם בעצמו יודע אותם, אף על פי כן כשיאמרם בפיו ויעורר את עצמו, על ידי זה יתחזק ויתגבר וישתוקק ביותר להתקרב להשם יתברך, עד שיזכה לתשובה שלימה באמת" (הקדמת ליקוטי תפילות).

ולכן, מה טוב לעסוק בימים אלו, בספר הקדוש הזה. והיו מאנ"ש שהיו מסיימים את כל ה'ליקוטי תפילות' מראש חודש אלול עד ראש השנה. [והיו מהם שהיו חוזרים ומסיימים אותו במשך עשרת ימי תשובה, כפי שידוע לדוגמה על רבי יעקב זאב ברזבסקי זצ"ל ועוד].

ומי שיעשה כן, ירגיש טעם אחר לגמרי בימים הנוראים, וכבר הבטיח מוהרנ"ת בזה הלשון: "ומי שיהיה רגיל בתפילות אלו באמת ובתמימות, בודאי יזכה לחיי עולם" (שם).

וגם על פי סוד הדברים, אלול הוא עיקר זמן תיקון התפילה, ולכן אז הזמן מסוגל ביותר לעסוק בתפילות ותחנונים להשם יתברך (ליקוטי הלכות, קדושה וסדרא ג, ב). ובפרט ב'ליקוטי תפילות', "כי אין שום תפילות בעולם שיוכל האדם למצוא את עצמו בהם כמו באלו התפילות המדברים מכל המידות ומכל הדברים שבעולם, וכאשר יראה הרואה בעיניו, אשרי שיאזן בהם" (הקדמת ליקוטי תפילות).

יהיו לרצון אמרי פי...

והנה, כיון דאתאן לענין סגולת 'אמירת' ספרי רבינו (בכל השנה ובפרט באלול) נצצל הזדמנות זו להעתיק כמה ממכתביו של רבי שמואל שפירא זצ"ל שמפליג בעוצם מעלת לימוד 'ליקוטי הלכות', אפילו אם הוא לפעמים באופן של 'אמירה' וגירסא.

והרי כמה מלשונותיו במכתביו:

"צריכין ללמוד הרבה ליקוטי הלכות, ואפילו ללמוד במהירות 'ליקוטי הלכות', אשר יש בו כפליים לתושיה. כי כל העניינים הנאמרים בליקוטי הלכות הם מחזקים את האדם, וגם יש בו סגולה, שאפילו האמירה בעצמה של ליקוטי הלכות מחזק את האדם" (ושמואל בקוראי שמו, מכתב ל).

"בכל עת שלוקחים ליקוטי הלכות ולומדים ואומרים בו, מחיה את הנפש" (שם, מכתב מז) "ועיקר ההתחזקות מקבלים מליקוטי הלכות, על כן צריכים ללמוד ליקוטי הלכות בכל יום חוק ולא יעבור, ואפילו להגיד לקוטי הלכות כמו תהלים ג"כ טוב מאד, ומועיל הרבה" (שם, מכתב נ).

"עכשיו שזכינו לכל ספרי לקוה"ל צריכין ללמוד אותם בכל יום חוק ולא יעבור. ולכל הפחות להגיד אותם בכל יום כמו תהלים, כי יש בהם סגולה גדולה לחזק את האדם ולהחיותו ולהשיב את נפשו בשבעה משיבי טעם" (שם, מכתב ס).

"ואפילו להגיד אותם כמו תהלים גם כן טוב מאד, ועל ידיהם עיקר ההתחזקות והם חיינו ואורך ימינו לנצח בזה ובבא" (שם, מכתב סג).

ואם הדברים אמורים בכל השנה, על אחת כמה וכמה בימים אלו מחמשה עשר באב עד ראש השנה, וכפי שאכן סיפר רבי לוי יצחק בנדר זצ"ל על יהודי יקר בשם ר' יצחק דוחובנא ז"ל שהיה דר בעיר טעפליק (אמו הייתה אחותו של רבי אלטער טעפליקער הי"ד בעמח"ס השתפכות הנפש ומשיבת נפש) שהיה מסיים מדי שנה את כל שמונת כרכי הליקוטי הלכות, מיום חמשה עשר באב עד ערב ראש השנה...

והרי לשונו תחת אחד השיחים, כפי שנעתק ב'טעם זקנים' (קונטרס ע'): "איך האב געזעהן ביי דעם יצחק דוכאוונע, ער האט געקענט אפפלערנען - רעדט זיך דאס (ער האט אנגעהויבן) פון חמשה עשר באב, און ערב ראש השנה (פלעגט ער) ענדיגן אלע ליקוטי הלכות ער, איך זעה היינט אויך נישט די מענטשן.

(דאס איז געווען) איינער אין טעפליק, וועלכער האט געהייסן יצחק דוכאוונע, פון חמשה עשר באב ביז ערב ראש השנה (האט ער) געענדיגט אלע ליקוטי הלכות ער. א חשובן איז דא, (אז עס) דארף געדויערן א טאג דרייסיג-פערציג בלאט, איך זעה נישט היינט דעם דאזיגן (חשק). (ער האט) מיט אזא מין התלהבות געלערנט, אזוי געשמאק געלערנט, אזוי געלערנט - נישט אזוי ווי מען גייט זיך צו לערנען.

(רנ"ב: וואו האט ער געלערנט, אין בית המדרש?) יא, אין בית המדרש. אזוי געשמאק געלערנט, איך בין אריינגעקומען אמאל, אה, א חיות! איך זעה דאס היינט אויך נישט, אפילו דאס דאזיגע (ליקוטי הלכות) עס האט געקענט געדויערן ביי אים, איך ווייס? צוויי שעה, דריי שעה, נישט מער. מיט אזא מין ברען, מיט אזא מין התלהבות, איך דעם רבין ספר".

פנינים מאירים וחיידושים מוזררים מלוקמים מפפרי גוילי הדיקוקים זייע
בתוך רשימותיו של דגריס שכעמתי שלימ"א אשר ציון ורשם לפניו לויכוח.

לקט ספרי"ם

ספר דרך אמונה

מדברי ראשונים ואחרונים ובמיוחד מדברי הבעש"ט ותלמידיו זייע"א - נלקט ע"י אדמו"ר מתולדות אהרן זצוק"ל

לשוב עד שיהיה הבורא אלקות שלך

שובה ישראל עד ה' אלקיך (הושע י"ב, ב). פירוש שצריך לשוב עד שיהיה ה' הוא הבורא, 'אלקיך', אלקות שלך. פירוש שתהא כסא ומרכבה לקדושתו ותוכל לדבק בו ולדבר לפניו תפילות ותחנונים כאשר ידבר איש אל רעהו. למשל כאשר תאמר ברוך אתה ה', יהיה בעיניך כאלו אתה עומד לפניו ממש בלי שום מסך ומחשבה זרה מבדלת ח"ו. - הוספת הגר"מ האדם בונה את עצמו על ידי שמפרש שיחיתו לפני המקום (ספר עבודת ישראל שבת שובה)

יום טוב שני למי שאינו במקומו

השבוע למדנו בסימן תצ"ו (ס"ו) מה הדין בן ארץ ישראל שנוסע לחוץ לארץ ומתכוון לחזור למקום מגוריו, האם עליו לנהוג יום טוב רק יום אחד כמו שנוהגים במקום מגוריו, או שצריך להתנהג שני ימים כדי המקום ששוהה שם ביום טוב.

ולמעשה מצינו בפוסקים ג' שיטות בזה כדלהלן:

שיטת החכם צבי

החכם צבי (סי' קסז) חולק בזה על פסק השולחן ערוך ודעתו כי כל אחד חייב לנהוג כפי המקום ששוהה שם ביום טוב, ולא כפי מנהג מקום מגוריו. וטעמו, שאין אדם חייב לנהוג בחומרי המקום שיצא משם רק במנהג שקיבלו אנשי העיר על עצמם בתורת חומרא, דאז שייך לומר שכל זמן שדעתו לחזור שייך לאנשי המקום ונגרר אחריהם. אבל דין יום טוב שני אינו מנהג שקיבלו אנשי העיר על עצמם רק הוא דבר שהמקום גורם, שבמקום שהשולחים לא הגיעו יש חיוב לנהוג ב' ימים. ולשיטתו, הנוסע מחוץ לארץ לארץ ישראל נוהג רק יום אחד גם אם דעתו לחזור, וכן בן ארץ ישראל שנוסע לחוץ לארץ נוהג שני ימים, כי המקום גורם.

שיטה זו מותאמת לשיטת רבינו חננאל (פסחים ס"ו) וראב"ן (קטב"ב) וכן פסק השו"ת ומשיב (מהדו"ג ח"ג סי' כח).

גם בשולחן ערוך הרב בהלכות יום טוב (ס"א) הביא שיטה זו בשם יש אומרים. ובסימן א' (במהדו"ת בסוגריים) בתוך דבריו שמדבר מענין קדושה עליונה בחוץ לארץ ביום טוב שני של גליות, ולכן גם בני ארץ ישראל הבאים לחוץ לארץ חייבים בקדושת היום, אף שדעתם לחזור. אכן ראיתי בדפוס שולחן ערוך הרב של הוצאת חב"ד שציינו בשם האדמו"ר הרשב"ב ז"ל ע"פ (ח"ב עמ' תרכ"ו) שאין לנהוג כשיטה זו, וכן הביאו שם בשם הרי"צ שהיה פוסק כשיטת הרדב"ן. (אא"ז ז"ל בקנה בוש"מ ח"א סי' כח) כתב דשיטה זו הוא על פי דעת המקובלים, ולא ידעתי מהו, כי לא מצינו שבעלי הקבלה הידועים דיברו מזה, וגם הכף החיים שידו רב לו בקבלה לא הביא דברי מקובלים בזה).

שיטת היעב"ץ

היעב"ץ (ח"א סי' קסח) הכריע בין שני השיטות, שבני ארץ ישראל הבאים לחוץ לארץ נוהגים שני ימים מפילו דעתם לחזור, ואילו בני חוץ לארץ הבאים לארץ ישראל נוהגים שני ימים כמקומם. וטעמו, שבחוץ לארץ המקום בעצמו גורם לחיוב שני ימים (כסברת החכם צבי ה"ל), אבל בארץ ישראל אין המקום מחייב לנהוג ביום השני יום חול, שאין זה נקרא מנהג אלא העדר מנהג, ולכן בני חוץ לארץ הבאים לארץ ישראל חייבים להמשיך בדיני מקומם, דמי יפקיע מהם חיוב מנהג מקומם.

בשיטה זו הלך **האבני נזר** (ס' תקלט מאות מג), וכתב: "בזמן הזה בחוץ לארץ המקום מחייב מחמת מנהג לנהוג שני ימים, וגם בני ארץ ישראל שבאים לכאן עליהם לנהוג חומר זה מדינא אף בדעתם לחזור". ומסיים: "וידעתי גם אני שכל העולם הבאים מארץ ישראל לחוץ

עמידה בקריאת 'עשרת הדברות'

בחיי מפני רוע המנהג בין המון שסוברים שנותנים כבוד לתורה מה שעומדים על גליהם בשעת קריאת עשרת הדברות, והם טועים טעות גדולה. ולפי דעתי נהפוך הוא, שזה בעיני בזיון התורה שעושים תורתנו הקדושה פלסתר, ומפליגין בין קדושתה לקדושתה, שכל התורה כולה הם רק שמותיו של הקב"ה ואין אנו יודעים ומבינים מה בין הפסוק ותמנע היתה פלגש ובין פסוק אנכי ה' אלקיך, עכ"ל.

אמנם בפירוש רבינו אביגדור על התורה בפרשת ואתחנן (ד' י"א) הביא מנהג זה וכתב שמפני שקיבלו התורה מעומד, על כן מנהג כשר הוא שיעמדו כל הקהל על כל דיבור ודיבור בקריאת התורה של עשרת הדברות. וכן הביא הכף החיים (ס' תצד סק"ל) בשם **השלמי ציבור** שנהגו לעמוד בעת קריאת עשרת הדברות מעין דוגמת קבלתם בסיני. ומסיים **הכף החיים**: "ומיהו לא ראיתי נוהגין כן".

החיד"א בשו"ת טוב עין (ס' י"א) החזיק מאד במנהג זה, וכתב דמכיון שקורים בכל התורה כולה מידי שבת בשבתו, אין לחוש שמחזקים בזה ידי המינים ח"ו, ומובן שעושים כן זכר למתן תורה שניתן בעמידה. והוסיף דהגם שאין חיוב מן הדין לעמוד, אין לשום אחד לי שאר יושב, דמכיון שנהגו כל הקהל כן נעשה חיוב על הכל, ומי שיושב נראה כמזלזל. וכן כתב **השער אפרים** (שער ז' דין לז): "בשעת קריאת עשרת הדברות נהגו העולם לעמוד, ואין ליחידים מן הציבור לשנות המנהג" (וכ"כ דבר שמואל סי' רעו באג"מ ח"ד סי' כב).

בשולחן ערוך בהלכות קריאת התורה (סימן קמ"ד) נפסק שאין צריכים לעמוד בשעת קריאת התורה. ואף שהמנהג ברורה (סק"ט) חשש להחמיר במי שיש לו כח לעמוד, למעשה מנהג העולם על פי **האר"ז ז"ל** לישוב, כמו שכתב **המשנת חסידיים** (סדר יום ב. ה. ח): "ובעת קריאת ספר תורה אין להם לציבור לעמוד אלא לישוב" (ע"ע פ"ח שער קריאת סופ"א).

הרמב"ם בתשובה (ס' רסג) נשאל על עיר אחת שהיה שם מנהג לעמוד בשעת קריאת עשר הדברות, ואחר כך בא איזה רב וביטל המנהג והנהיג לישוב בשעת הקריאה. והשיב להם הרמב"ם שטוב עשה הרב ההוא, "כי מנהג זה מביא להפסד באמונה כאילו יש בתורה מדרגות ומקצתה מעולה ממקצתה, ומן הראוי לסתום כל הפתחים שמביאים לזאת האמונה הרעה". ומה שטען חכם אחר נמצא אנשים חולים, לא נחליא הבריא מאנשיהם כדי שיהיו שווים, אלא נשתדל לנתח כל חולה שנוכל". עכ"ל.

ובתולדות העיר קובנא (עמ' 229) מובא שהגרא"א לייב שפירא אב"ד קובנא תלמיד הגר"ח מוואלין ז"ל, המכונה רבי **לייבלי קאוונער** ז"ל, היה מוחה מטעם זה שלא לעמוד בשעה שקורים בתורה פרשת עשרת הדברות והיה דרכו לישוב אז במכוון כדי שיעשו אחרים כמותו.

וכן בצוואת הגאון רבי **מאיר מוילנא** ז"ל (נכד אחי הגרא"א) **בספר נחלת אבות** כתב דברים חריפים נגד מנהג זה, וז"ל: "קצתי

לארץ עושים בהיפוך, שמתפללים כאן תפילת חול, אולי יש ליישב זה, והנראה לפי עניות דעתי בדעת שלשה עמודי הוראה וכתבתי".

המנהג למעשה

למעשה העידו כל האחרונים שהמנהג מקדמת דנא כפסק השולחן ערוך (ע"י שעת"ת שם), וגם אלו שציידו כדעת החכם צבי לא עשו מעשה, וכן כתב אא"ז ז"ל (שם) שלא נתפשטה ההוראה כהחכם צבי והיעב"ץ, וכמפורש באבני נזר (שם) שאין מנהג העולם כדעת החכם צבי, וגם בחסידות חב"ד לא עשו מעשה כדברי השולחן ערוך הרב במהדורא תניינא.

אכן רבים מגדולי החסידות בחוץ לארץ ציידו וצירפו את דעת החכם צבי אם יש עוד כמה צדדים, ומובא בשם הגה"ק **בעל ויואל משה מסאטמאר** ז"ל ע"ע (קובץ גינת ורדים עמ' לג וזמירתו דברי יואל לפסח עמ' רפ) שאמר, דהגם שאין ההלכה כהחכם צבי וסייעתו, דרוב הפוסקים חולקים עליו, אבל על כל פנים מי שהוא מסופק אם דעתו לחזור, כמו אלו שבאים מארץ ישראל לחוץ לארץ והם מסופקים אם לחזור או לא, אין להם להקל וחייבים לעשות יו"ט שני.

וכן בזמירות עטרת יהושע (עמ' לג) מובא **הגאב"ד הרמ"א פריינד** ז"ל חשש שכנסע

לחוץ לארץ עם אשתו להחמיר שני ימים מספק.

אשתו ובני ביתו עמו

כתב **במשנה ברורה** (סק"ג) דמי שנוסע עם אשתו ביחד אף על פי שבשעת עקירתו היה דעתו לחזור למקומו, כמי שאין דעתו לחזור דמי ונוהג כמנהג המקום ששוהה שם. ויש לדעת שזה היה אמור רק בזמנם שמעשה הנסיעה היה כרוך בטירחא רבה, והנסיעה הייתה מתמשכת זמן רב, ומי שהעביר כל בני משפחתו למקום חדש לא היה ממהר כל כך לחזור למקומו, ומן הסתם כיון שעשה מעשה עקירה גדולה כזה, כל שמוצא פרנסתו מרווחת באותו מקום שהלך לשם, לא היה זה משם.

אבל בזמן הזה שנסתנו הזמנים ונוסעים בכל יום הלך וחוזר, אין מעשה נסיעה לחוץ לארץ חשוב מעשה עקירה גדולה כל כך, ובדרך כלל גם מי שנוסע עם אשתו ובני ביתו עדיין דעתו לחזור, בפרט אם כבר הזמין כרטיס טיסה חזרה, ולא הפטר עדיין ממקום העבודה שלו, והשאיר כל נכסיו בביתו מוכן לשעת החזרה, דבודאי חשוב דעתו לחזור (כ"כ האחרונים וכן מורים בי מדרשא, וכ"כ באג"מ סי' עד). ורק למי שיש באמת תוכנית מסוימת להשתקע שם עם אשתו אפשר שיש לצרף שיטת החכם צבי לנהוג ב' ימים.

שבת נחמו מאכט אונו פרייליך...

למלאות שנת השישים המסתלקות של המגיד הירושלמי רבי בן ציון יאדלער זצ"ל שחל השנה ב"שבת נחמו", חמשה עשר באב תשכ"ב - תשפ"א חן מיוחד היה לדרשותיו של המגיד הגה"צ רבי בן ציון יאדלער זצ"ל. את דבריו הרצה בסגנון ייחודי שעורר ענין אצל כל שומעיו, ומתוך שאהבו את ביטוייו ותיאוריו נמשכו המוני בני היהדות החרדית בירושלים ומחוצה לה לבוא ולהאזין לדרשותיו, ובכך הצליח לפתוח בליבם פתח של התבוננות לפשפש במעשיהם ולשוב בתשובה.

מילדותי צרוב בזכרוני פתיחה לדרשה ששמעתי מרבי בן ציון, ואף זוכרני את ביטוייו אשר אמר בטוב טעם ובחן נפלא, במבטאו השורשי, כדרך אנשי ליטא. הדרשה נאמרה אז בשבת נחמו, כאשר צמד המילים "שבת נחמו" נאמרו על ידו בהטעמה מיוחדת בנגינת "מלרע"...

וכך דרש רבי בן ציון:

"היינט איז 'שבת נחמו', פאראכטאגן איז געווען 'שבת חזון', וואס איז דער נפקא מינה? שבת נחמו מאכט אונו פרייליך, פאראכטאגן האט אונו געמאכט אומעדיג... דאס איז 'פשוטי כמשמעו'..."

[תרגום: היום הוא 'שבת נחמו', בשבוע שעבר היה 'שבת חזון', מה הנפקא מינה ביניהם? שבת נחמו עושה אותנו שמחים, השבת הקודמת עשתה אותנו עצבים... זה הוא 'פשוטו כמשמעו'...]

ואז המשיך רבי בן ציון את דבריו העסיסיים:

"שבת חזון איז א הייסער קאמפרעס, שבת נחמו איז א קאלטער קאמפרעס. אבער אין דעם קאלטער קאמפרעס פון שבת נחמו האט מען אריין געטאן פעפער; 'כי תוליד בנים ובני בנים ונושנתם וגו'..."

[תרגום: 'שבת חזון' הוא קומפרס חם. 'שבת נחמו' הוא קומפרס קר. אלא שבקומפרס הקר של שבת נחמו הכניסו קצת פלפל... 'כי תוליד בנים ובני בנים ונושנתם'...]

כלומר: בשנים עברו, כשרצו לשכך כאבי צואר היו מניחים קומפרס של אלונטיות או צעפים רטובים. לפעמים הספיק להרטיבן במים קרים, אך לפעמים היו צריכין להרטיבן במים רותחין, שהכאיבו לחולה וייסרו אותו. על כך אמר רבי בן ציון שבשבת חזון כואבת לנו דרך הרפואה, אך בשבת נחמו מנחמים ומרפאים את מכאובנו בדרך הנוחה.

אבל - המשיך רבי בן ציון בדרשתו - גם בדרך הרפואה הנעימה של שבת נחמו הכניסו פלפל חריף... כי אנו קוראים אז את התוכחה של 'כי תוליד בנים ובני בנים ונושנתם וגו', אותה קוראים גם ביום תשעה באב...

כמובן שלאחר פתיחה זו הייתה כל הדרשה נעימה ומושכת את אזני המאזינים, וכך הצליח המגיד רבי בן ציון להכניס בקרבם דיבורי התעוררות והתחזקות לתקן ולהתגדר מפני פרצות הזמן.

עוד פתיחה של דרשה, שעשתה על השומעים רושם רב, חקוקה בי עמוק. היתה זאת בעצרת חיזוק לענייני צניעות, שיזם שכננו הגה"צ רבי אלעזר ברייל זצ"ל בבית הכנסת אשר בבתי מחסה. כנער צעיר שלח אותי רבי אלעזר לקבל את פניו של המגיד וללוותו לדרוש בשכונתנו שליד שער ציון.

בהגיע תורו לדרוש, עמד רבי בן ציון וקרא בקול:

בדרכי לכאן ראיתי מודעות גדולות. מכיון שאינני רואה טוב, שאלתי אנשים: מה כתוב במודעות?

אמרו לי: 'בן ציון ידלר הולך לדרוש.'

איפה תהיה הדרשה?

בירושלים עיה"ק.

איפה בירושלים?

בעיר העתיקה סמוך ונראה להר הבית.

מה ידבר בדרשה?

שלא ילכו בפריצות!

השמעתם?! - הזדעק רבי בן ציון לנוכח הקהל - בירושלים העתיקה, בבתי מחסה, סמוך ונראה להר הבית, צריכים לדבר שלא ילכו בפריצות! - - -

וכך, נתעוררו על ידו רבבות אלפי ישראל לתשובה.

ילדי ירושלים נהגו לכנות את רבי בן ציון בשם "ירמיהו הנביא"... חקוקה הייתה בעצמותם דרשתו המפורסמת בליל תשעה באב, כאשר היה עומד ומתאר בצבעים חיים מוחשים ומרגשים את המסופר במדרש (איכה זוטא כ) על 'ירמיהו הנביא שהלך בשליחותו של הקדוש ברוך הוא למערת המכפלה, לקרוא לאבות העולם לככות על חורבן הבית.

קולו המקונן של רבי בן ציון היה מתנשא כאשר סיפר כיצד מגיע ירמיהו לחברון וקורא: "עמדו חסידים! הגיע זמן שאתם מתבקשים לפני הקדוש ברוך הוא!". אמרו לו: מה היום מיומים? אמר להם: איני יודע. לפי שהיה מתיירא לומר להם חרב הבית, ויאמרו עכשיו בימיך היה זאת, אבל לא בימינו. הניחם ירמיהו והלך ועמד על שפת הירדן, וקרא: "בן עמרם בן עמרם! עמוד הגיע זמן שאתה מתבקש לפני הקדוש ברוך הוא!".

דרשה זו השאירה רושם עז בל ימחה על כל השומעים. ואף אני זוכר את עצמי, כילד ירושלמי צעיר, השומע את קולו ממיס הלב של המגיד, ומתקשה לכבוש את רגשות הלב, עד שעיניי החלו לדמוע, יחד עם קהלא קדישא ודבירושלים, האבלים על חורבנה. ובמהרה יזכו ויראו בשמחתה.

רבי בן ציון עצמו, לא הסתפק בדרשות רק בפני הציבור הירושלמי, אלא היה טורח ומטלטל את גופו בטלטולא דאורחא גם לערי השדה ולמושבות השונות, הקרובות והמרוחקות, לעורר את ליבם של אחינו בני ישראל לאבינו שבשמים.

מבלי לחוס על כבודו היה נכנס לחנות בתל אביב, ביקש כסא מבעל הבית, והוציאו לרחובה של עיר, עלה על הכסא והחל לדרוש. האנשים החולפים והעוברים ראו את המגיד הדורש, עצרו ממרוצת דרכם, ולא זזו משם עד שכל צורת מרוצת חייהם השתנתה לגמרי.

לעת זקנתו התגורר רבי בן ציון יאדלער זצ"ל בשכונת קטמון. פעם פגשתי אותו כאשר הוא יוצא מבית הכנסת. בא בשנים היה רבי בן ציון בעת הזאת, וכבר כבדה עליו ההליכה, אך מתוך אהבתו ויראתו היתירה מסר את נפשו לטרוח ולהתפלל במנין. כשראה אותי ביקש ממני שאתמוך בו ואוביל אותו לביתו.

כשהגענו לפתח ביתו הודה לי רבי בן ציון במילים חמות ומליציות, וכה אמר לי: "היינט האסטו געהאט סנדק" - היום זכית במצות סנדקאות. כלומר, כאשר תמכת והחזקת בי בעשית סנדק... והוסיף רבי בן ציון ואמר:

הסנדק שאוחז בתינוק בעת עריכת ברית מילה - מקיים מצוה מדברי חכמים, אבל אתה שאחזת באדם הזקן - קיימת מצוות עשה דאורייתא של גמילות חסד!!!

ר' מאיר ממעדוועדיבקע (ב)

עם רבי מאיר, היה סיפור נפלא בענין לידת בנו נחמן. וכנזכר בספר כוכבי אור: "מה שהודיע לו' מאיר הנ"ל בענין הבנים, ובענין העניות, גם זה שמעתי מפי בנו ר' שמחה הנ"ל ששמע מפיו בעצמו".

וכך מספר שם המעתיק:

אמר המעתיק, שמעתי מאנ"ש באריכות גדול, אך אספר בקיצור, כי זה הר' מאיר היה דר במעדוועדיבקע, והיה עשיר גדול מאד, שהיו אוכלים אצלו בכלי כסף ורוחצים בכלי זהב, ולא היה לו בנים.

אנכי טוב לך מעשרה בנים

ופעם אחת התאכסן אצלו הרה"ק ר' מרדכי מטשערנאביל ז"ל ובניו, וביקשה אשת הר' מאיר הנ"ל ממנו שיה' לה בנים, ויאמר לה: עוד את רוצה בנים?! דייך שאני ובני מתאכסנים אצלך.

או בנים או עשירות...

ופעם אחת נסעה אשתו של הר"ר מאיר אל רבינו ז"ל ברעש והתעוררות בענין בנים, ורבינו ז"ל סיבב את עצמו בבית מקיר אל קיר, ופניו היה אש לוהט ממש, וכמעט שהיה לה חרטה על מה שהטריחה את רבינו ז"ל כל כך, אחר כך אמר לה רבינו ז"ל שיהיה לה בן, אבל תפסיד העשירות, ויהיה לה עניות כל כך עד שלא יהיה להילד רק טלית קטן אחד, וכשיכבסו אותו לא יהיה לו אחר ללבוש, ויצטרך להמתין עד שיתייבש. והסכימה גם לזה, ויאמר לה שמהצורך לשאול גם את בעלה אם יסכים, וגם הוא הסכים, ונולד להם בן.

ואחר איזו שנים כשנצרך רבינו ז"ל לנסוע למעדוועדיבקע, נסע דרך קרימינסק עם לעשות החתונה של בתו הרבנית שרה'קי עם הר' יצחק אייזיק בהר"ר ליב מדובראונא, לא נכנס לביתם, רק נכנס להביהכ"נ וראה את הילד של ר' מאיר הנ"ל, ובחן אותו בלימודו ואמר: אהה, הפסד גדול וכו'. ונסע לדרכו.

נוטל ממנה את ימי האבלות...

והילד בא לביתו וסיפר לאמו הנ"ל, והיה לה יסורים גדולים, ולעת ערב נפטר הילד, ואמו סגרה את עצמה בחדר מיוחד, ולא רצתה להתנחם ולדבר עם שום אדם, וכשחזר רבינו ז"ל למעדוועדיבקע נכנס להתאכסן אצלם, ותיכף יצאה מהחדר, ואמר רבינו ז"ל שהוא נוטל ממנה הז' ימי אבלות, כי החתונה תהיה אצלה והיא תהיה המחותרת.

"כמו שאני חידוש בדבר שלי, כן הוא יהיה חידוש בדבר שלו!"

וכן קיימה, ועשתה כל צרכי החתונה כמו אחד הגבירים הגדולים, והלבישה את הכלה, ונסעו למול החתן, ותעש החתן-מאהל ובפרט החתונה ברוב פאר ויופי, והיא היתה מלובשת בעדי זהב כמו מחותרת, ונתנה דרשה-גישאנק מנורת זהב גדולה, ואחר כך קראה רבינו ז"ל, ואמר לה שתלד בן ותקרא שמו נחמן, ואני שמי נחמן בן פייגא והוא גם כן (כי שמה היה פייגא), וכמו שאני חידוש בדבר שלי, כן הוא יהיה חידוש בדבר שלו".

אלא שרבינו עשה על כך ג' תנאים, ולא קיימה, ובסוף לא היה חידוש, עיי"ש (כוכבי אור, אנשי מוהר"ר, סיפורי נפלאות מרבינו ז"ל, יא-יב).

נערך ע"י הרה"ח רבי נחמן שווארצמן שליט"א בעמדת "אוצרות עלים לתרופה".

072.332.3300 בא"י: מערכת שיעורים נפש משיבת שיעורי הרה"צ רבי יעקב מאיר שכטער שליט"א
1-929.8415.876 בארה"ב:
44-203.1500.313 באירופה:

072.3323.796 קול אנ"ש דקהילתנו